LAILA MEDINA
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2022. február 24.[1]

C-625/20. sz. ügy

KM
kontra
Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

(a Juzgado de lo Social nº 26 de Barcelona [barcelonai 26. sz. szociális és munkaügyi bíróság, Spanyolország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Szociálpolitika – A férfiak és a nők között a szociális biztonság területén fennálló egyenlő bánásmód elve – 79/7/EGK irányelv – 4. cikk (1) bekezdése – Két, ugyanazon szociális biztonsági rendszer nyújtott kapott tartós rokkantsági ellátás megtagadása – Két vagy több, különböző szociális biztonsági rendszerek keretében nyújtott rokkantsági ellátás megszerzése – Összehasonlítható helyzetben lévő releváns személyek”

1. A Mark Twainnek tulajdonított híres idézet szerint: „A hazugságnak három fajtája létezik: egyszerű hazugságok, gyalázatos hazugságok és a statisztikák”.[2] Ez az idézet a számok meggyőző erejének illusztrálására szolgál a hátrányos megkülönböztetés elleni uniós jog területén, ugyanakkor óvatosságra is int, amikor egy érvelés egészében ezekre épül. Egyrészt a számoknak és a statisztikai adatoknak kiemelkedő szerepük van a közvetett hátrányos megkülönböztetés megállapításában, mivel annak a személynek, akit állítása szerint ilyen hátrányos megkülönböztetés ér, bizonyítania kell, hogy a személyek azon csoportja, amelyhez tartozik, egy másik csoporthoz képest különösen hátrányos helyzetbe került. Másrészt a számok és statisztikák használata problematikus lehet a közvetett hátrányos megkülönböztetés megállapítása során, mivel az eredmény az összehasonlításhoz használt referenciacsoporttól függően változhat. Ahogyan egy másik szerző ékesszólóan megfogalmazta, „a hátrányos megkülönböztetés nem statikus jelenség”, „változó, alkalmazkodik az új körülményekhez; támadás esetén finommá, sőt megfoghatatlanná válik”.[3] Ezért kiemelkedő fontosságú e csoportok konkrét és pontos azonosítása.

2. Az alapügyben szóban forgó jogvita KM munkavállaló és az Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS, nemzeti társadalombiztosítási intézet, Spanyolország) között áll fenn a két egymást követő, ugyanazon szociális biztonsági rendszer keretében nyújtott foglalkozási rokkantsági ellátás elismerésének megtagadása tárgyában.

[1] Eredeti nyelv: angol.

[2] Twain, M., „Chapters from My Autobiography-XX”, North American Review No 618, 1907. július 5. Úgy tűnik azonban, hogy az idézet valódi eredete sok más személynek tulajdonítható.

[3] Khaitan, T., „Indirect discrimination” in: Lippert-Rasmussen, K. (szerk) *The Routledge Handbook of the Ethics of Discrimination*, Routledge, (Abingdon A, hozzáférés: 2022. február 1., Routledge Handbooks Online.

3. Konkrétabban, a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel a kérdést előterjesztő bíróság, a Juzgado de lo Social nº 26 de Barcelona (barcelonai 26. sz. szociális és munkaügyi bíróság, Spanyolország) arra vonatkozóan kér útmutatást a Bíróságtól, hogy a személyek mely konkrét arányát kell figyelembe venni annak eldöntése során, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás közvetett módon nemen és társadalmi nemen alapuló hátrányos megkülönböztetést valósít-e meg. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a nők a spanyol általános szociális biztonsági rendszerben (Régimen General de la Seguridad Social) (a továbbiakban: RGSS) nyilvántartott munkavállalók 48,09%-át és az önálló vállalkozókra vonatkozó különleges rendszerekben (Régimen Especial de Trabajadores Autónomos) (a továbbiakban: RETA) tagsággal rendelkező munkavállalók 36,15%-át teszik ki.[4] Ennélfogva a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a nők a férfiakhoz képest valószínűleg kevésbé kombinálhatják e két rendszer ellátásait.

4. Következésképpen a Bíróságnak arról kell döntenie, hogy a spanyol szociális biztonsági rendszer, amely lehetővé teszi két ellátás különböző szociális biztonsági rendszerek keretében történő megszerzését, miközben megtiltja az ellátások ugyanazon rendszer keretében történő megszerzését, még akkor is, ha mindkét ellátás tekintetében teljesülnek a jogosultsági feltételek, nemen és társadalmi nemen alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít-e meg.

5. A Bíróságot különösen arra kérik, hogy határozza meg a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósításáról szóló, 1978. december 19-i 79/7/EGK tanácsi irányelv 4. cikke értelmében vett közvetett hátrányos megkülönböztetés megállapítására szolgáló megfelelő módszertant.[5] A Bíróság kérésének megfelelően a jelen indítványban a fent említett módszertani szempontokra összpontosítok a munkavállalóknak nyújtott foglalkozási rokkantsági ellátásokkal összefüggésben.

I. Jogi háttér

A. Uniós jog

1. 79/7 irányelv

6. A 79/7 irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv célja a férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósítása (a továbbiakban: »az egyenlő bánásmód elve«) a szociális biztonság és a 3. cikk szerinti szociális védelem egyéb elemeinek tekintetében.”

7. Ezen irányelv 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja úgy rendelkezik, hogy ezt az irányelvet kell alkalmazni azokra a törvényileg szabályozott rendszerekre, amelyek több más kockázat mellett a „betegség” és „rokkantság” ellen nyújtanak védelmet.

[4] Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem szerint ezek a 2020. január 31-én rendelkezésre álló adatok.

[5] HL 1979. L 6., 24. o.; magyar nyelvű kiadás 5. fejezet, 1. kötet, 215. o.

8. A 79/7 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Az egyenlő bánásmód elve azt jelenti, hogy semmilyen nemi megkülönböztetés [helyesen: nemi alapon történő hátrányos megkülönböztetés] nem állhat fenn, sem közvetlenül, sem közvetetten, különös tekintettel a családi állapotra és a családi jogállásra történő hivatkozással a következő területeken:

– a rendszerek hatálya és a rendszerekhez való hozzáférhetőség [helyesen: hozzáférés] feltételei tekintetében;

[…]

– a juttatások kiszámítása tekintetében, ideértve a házastársnak és az eltartottaknak járó pótlékokat, valamint a juttatásokra való jogosultság tartamára és fenntartására vonatkozó feltételeket”.

2. A 2006/54 irányelv

9. A 2006/54/EK irányelv[6] 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ezen irányelv célja, hogy a foglalkoztatás és a munkavégzés területén biztosítsa az esélyegyenlőség, valamint a férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének végrehajtását.

E célból az alábbiak vonatkozásában tartalmaz az egyenlő bánásmód elvének megvalósítására irányuló rendelkezéseket:

[…]

b) a díjazást is magában foglaló munkafeltételek;

c) foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerek.

[…]”.

10. Ezen irányelv 2. cikke (1) bekezdésének f) pontja szerint „a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerek” „olyan, a [79/7] irányelv hatálya alá nem tartozó rendszerek, amelyek célja, hogy valamely vállalkozásban vagy vállalkozások csoportjában, gazdasági ágazatban vagy foglalkoztatási ágazatban vagy ilyen ágazatok csoportjában akár alkalmazottként, akár önálló vállalkozóként tevékenykedő munkavállalóknak olyan ellátásokat biztosítsanak, amelyek a törvény által szabályozott kötelező érvényű szociális biztonsági rendszerek által biztosított ellátásokat kívánják kiegészíteni vagy helyettesíteni, akár kötelező, akár választható az ilyen rendszerekben való tagság”.

[6] A férfiak és nők közötti esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód elvének a foglalkoztatás és munkavégzés területén történő megvalósításáról szóló, 2006. július 5-i európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2006. L 204., 23. o.; helyesbítés: HL 2019. L 191., 45. o.).

B. Spanyol jog

1. Az LGSS

11. A Ley General de la Seguridad Socialnak (a szociális biztonságról szóló általános törvény) – a Real Decreto Legislativo 8/2015 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social (a szociális biztonságról szóló általános törvény egységes szerkezetbe foglalt szövegének elfogadásáról szóló 8/2015. sz. királyi törvényerejű rendelet; a továbbiakban: LGSS) szerinti – 2015. október 30-i változata[7] 9. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a szociális biztonsági rendszer az e törvény II. címe alá tartozó általános rendszerből és az e törvény 10. cikkében említett különleges rendszerekből áll.

12. Az LGSS 10. cikkének (1) bekezdése kimondja, hogy különleges rendszereket kell létrehozni az olyan szakmai tevékenységekre, amelyek jellegük, végzésük helyének és idejének különleges feltételei vagy a termelési folyamat típusa miatt a szociális biztonsági ellátások megfelelő alkalmazásának biztosítása érdekében ilyen rendszerek létrehozását teszik szükségessé. Az LGSS 10. cikke (2) bekezdésének a) pontja előírja, hogy többek között az önálló vállalkozókat is fel kell venni a különleges rendszerekbe.

13. Az LGSS „Az ellátások összeegyeztethetetlensége” címet viselő 163. cikkének 1. pontja kimondja, hogy eltérő rendelkezés hiányában az általános szociális biztonsági rendszer keretében nyújtott ellátások egymással összeegyeztethetetlenek. Összeegyeztethetetlenség esetén az ellátásban részesülő személynek a kettő közül az egyik ellátást kell választania.

2. A 2530/1970. sz. rendelet

14. Az 1970. augusztus 20-i Decreto 2530/1970 por el que se regula el régimen especial de la Seguridad Social de los trabajadores por cuenta propia o autónomos (az önálló vállalkozók különleges szociális biztonsági rendszerének szabályozásáról szóló 2530/1970. sz. rendelet)[8] 34. cikke kimondja, hogy eltérő rendelkezés hiányában a különleges rendszer által a jogosultaknak nyújtott ellátások egymással összeegyeztethetetlenek. Ez a cikk hozzáteszi, hogy annak, aki két vagy több ellátásra is jogosult lenne, a kettő közül az egyik ellátást k kell választania.

3. A 691/1991. sz. királyi rendelet

15. Az 1991. április 12-i Real Decreto 691/1991, de 12 de abril, sobre cómputo recíproco de cuotas entre Regímenes de Seguridad Social (a járulékoknak a szociális biztonsági rendszerek közötti kölcsönös beszámításáról szóló 691/1991. sz. királyi rendelet)[9] 4. cikkének (1) bekezdésében úgy rendelkezik, hogy tartós rokkantság esetén, ha a személy egymás után vagy váltakozva egynél több rendszer – az általános szociális biztonsági rendszer és a különleges szociális biztonsági rendszerek – szerinti járulékfizetési időszakot teljesített, ezen időszakokat és az ekként kezelt időszakok, amelyeket már teljesítettek az azokra irányadó szabályok alapján, az érintett személy kérelmére – feltéve, hogy nem fedik egymást – összevonhatók az ellátásra való jogosultság megszerzése és adott esetben a járulékfizetési vagy szolgálati évek után alkalmazandó díj meghatározása érdekében.

7 A BOE 2015. október 31-i 261. száma.

8 A 1970. szeptember 15-i 221. száma.

9 A BOE 1991. május 1-jei 104.száma.

4. A 3038/2013. sz. ítélet

16. A Sala de lo Social del Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság szociális és munkaügyi tanácsa, Spanyolország) 2014. július 14-i 3038/2013. sz. ítélete szerint a két tartós teljes rokkantsági ellátás összeegyeztethető, ha azokat különböző rendszerek alapján szerezték meg.

II. Az alapügy tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

17. KM irodai asszisztensként dolgozott, és ekként 1989 májusától 1994 áprilisáig a spanyol általános szociális rendszer, az RGSS tagja volt.

18. Az INSS 1999. március 2-i határozatával megállapította KM nem foglalkozási megbetegedésből eredő tartós rokkantságát, amely képtelenné teszi őt szokásos foglalkozásának gyakorlására. Ennélfogva a felperes 1998. november 19-től jogosult volt a megfelelő ellátásra. Az ellátás számítási alapjának kiszámítására a fent említett időszakra vonatkozóan az e rendszerbe befizetett járulék alapjának figyelembevételével került sor. [10]

19. KM akkori szokásos foglalkozása bölcsődei asszisztens volt, és e tekintetben 2015 februárja óta szerepel az RGSS nyilvántartásában. A felperes esetében az ideiglenes rokkantság időszaka 2016. július 18-án kezdődött.

20. 2018. március 20-án az INSS határozatot hozott, amelyben KM esetében megállapította azon, nem foglalkozási balesetből eredő tartós és teljes rokkantságot, amely balesetben KM combtörést szenvedett. Az INSS az RGSS keretében megfelelő ellátást ítélt meg a felperes részére, és az ellátás számítási alapjának kiszámítására a 2015. február és a 2017. január közötti időszakra vonatkozó járulékalap figyelembevételével került sor. [11] Az INSS úgy ítélte meg, hogy az LGSS 163. cikkének (1) bekezdése alapján az 1999-ben és a 2018-ban megszerzett ellátások összeegyeztethetetlenek. Ennélfogva az INSS úgy döntött, hogy a felperes csak az egyik ellátásra jogosult.

21. A Dirección Provincial del INSS de Barcelona (az INSS barcelonai tartományi igazgatósága, Spanyolország) 2019. január 23-i határozatával elutasította a felperes által benyújtott panaszt.

22. 2019. március 12-én KM megtámadta e határozatot a kérdést előterjesztő bíróság előtt azzal az indokkal, hogy az LGSS 163. cikkének (1) bekezdése ellentétes a 79/7 irányelv 4. cikkével és a 2006/54 irányelv 5. cikkével. Álláspontja szerint a két tartós rokkantsági ellátást együttesen kellene részére nyújtani. A felperes azt állítja, hogy mivel a nők aránya a különleges rendszerekben – és különösen a RETA-ban – jóval alacsonyabb, mint a férfiaké, [12] az ellátások összeegyeztethetetlenségére vonatkozó szabályok nemen vagy társadalmi nemen alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetéshez vezetnek. Ennélfogva e szabályok megnehezítik a nők számára az ellátások halmozását, mivel ők arányosan kisebb részt képviselnek a különleges rendszerekben, mint a férfiak.

[10] A tárgyaláson az INSS kifejtette, hogy ezen ellátás kiszámításához az RGSS tekintetében az említett járulékfizetési időszak utolsó nyolc évét vette figyelembe.

[11] A tárgyaláson az INSS kifejtette, hogy az említett ellátás kiszámításához az elmúlt 24 hónap hozzájárulását vette figyelembe.

[12] 2020. január 31-én a nők a RETA-nál regisztrált munkavállalók 36,15%-át teszik ki.

23. A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a felperes kérelmeinek az INSS által történő elutasítása összhangban áll a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) közelmúltbeli ítélkezési gyakorlatával,[13] amely szerint két ellátás akkor minősül összeegyeztethetőnek, ha azokat különböző rendszerek (általában az RGSS és a RETA, mivel a taglétszám tekintetében ez a két legnagyobb rendszer)[14] alapján és ugyanazon keresőképtelenség miatt ítélik meg. Mindazonáltal ugyanazon rendszer (általában az RGSS, amely a taglétszám tekintetében a legnagyobb rendszer) keretében az ellátások összeegyeztethetetlenek, még akkor is, ha az ellátásra való jogosultságot külön járulékfizetésekkel szerezték meg.

24. A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy egy ilyen rendszer a 79/7 irányelv 4. cikke és a 2006/54 irányelv 5. cikke által tiltott, nemen alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősül-e. A kérdést előterjesztő bíróság hozzáteszi, hogy az alapeljárásban a felperes bizonyította, hogy elegendő külön járulékot fizetett ahhoz, hogy mindkét – az 1999-ben és a 2018-ban megszerzett – ellátásra jogosult legyen.[15]

25. A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) ítélkezési gyakorlata az ellátások összeegyeztethetetlenségére vonatkozó szabályozással kapcsolatban semlegesnek tűnik a nemek tekintetében, mivel nem tesz különbséget e tekintetben, hanem csak aszerint, hogy az érintett személy hány szociális biztonsági rendszerbe fizetett be járulékot. A kérdést előterjesztő bíróság azonban kétségbe vonja az említett ítélkezési gyakorlat alkalmazását, mivel az nagyobb hatással van a női munkavállalókra. A tagság szempontjából két legnagyobb rendszerben – az RGSS és a RETA – a különböző rendszerek együttes alkalmazásából származó előnyök sokkal inkább a férfiak, mint a nők számára elérhetők, mivel a férfiak aránya a RETA-ban sokkal magasabb, mint a nőké.[16] Ennek megfelelően, mivel a két ellátás összeegyeztethetősége csak a két különböző rendszer keretében szerzett ellátások esetében lehetséges, és tekintettel a férfiak RETA-n belüli nagyobb arányára, úgy tűnik, hogy a férfiak számára sokkal könnyebb ezen összeegyeztethetőség elérése, mint a nők számára.

26. A kérdést előterjesztő bíróság szerint továbbá a nők RETA-n belüli alacsonyabb jelenléte azt tükrözi, hogy a nők gondozói és háztartásbeli társadalmi szerepéből adódóan hagyományosan nehezebben tudtak önálló vállalkozói tevékenységet folytatni. Ennek eredményeképpen a kérdést előterjesztő bíróság vizsgálja, hogy a szóban forgó nemzeti szabály nem csak nemen, hanem társadalmi nemen alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetéshez is vezethet-e.

27. Végezetül a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy ugyanazon rendszer keretében nem ítélhető meg két tartós teljes rokkantsági ellátás ugyanazon rokkantság tekintetében. Ugyanaz a betegség vagy sérülés azonban nem akadályozza meg a két különböző rendszer alapján megítélt, két összeegyeztethető, tartós, teljes rokkantsági ellátáshoz való hozzáférést.

[13] Lásd a fenti 16. pontot.

[14] A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy az RGSS az a rendszer, amely – 2020. január 31-én több mint 14,5 millió taggal – a legtöbb ágazat munkavállalóit magában foglalja. Ebben a rendszerben a nemek aránya meglehetősen kiegyensúlyozott, mivel a nők aránya 48,09%. Ezzel szemben a RETA esetében, amely az ágazatokban általában az önálló vállalkozókat foglalja magában, és ugyancsak jelentős számú – több mint 3 millió – taggal rendelkezik, a nők csak 36,15%-ot képviselnek, ami egyáltalán nem felel meg a nők arányának nemzeti szinten, sem pedig az aktív személyek csoportjában.

[15] E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az 1999-ben nyújtott, tartós és *teljes* rokkantság címén járó ellátást a korábbi járulékfizetések alapján állapították meg, a 2018. évi ellátáshoz nem volt szükség előzetes járulékfizetési időszakra, mivel az nem munkahelyi balesetből eredt, és elegendő volt a szociális biztonsági rendszerben való biztosítás megléte. A kérdést előterjesztő bíróság azt is kiemeli, hogy más lenne a helyzet, ha a második ellátás folyósítására tartós és *teljes* rokkantság miatt kerülne sor, mivel ebben az esetben ezen ellátás azt kompenzálná, hogy az érintett személy semmilyen munkát nem tud folytatni, ami magában foglalná azt is, hogy az érintett személy valamely konkrét foglalkozást nem tud tovább folytatni.

[16] Lásd a fenti 14. lábjegyzetet.

28. E körülmények között a Juzgado de lo Social n.º26 de Barcelona (barcelonai 26. sz. szociális és munkaügyi bíróság, Spanyolország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Ellentétes-e – a férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a [79/7 irányelv] 4. cikkében, valamint a [2006/54 irányelv] 5. cikkében foglalt uniós szabályozással – azáltal, hogy a férfiak és nők közötti, nemen és társadalmi nemem alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetést idézhet elő – az [LGSS] 163. cikkének 1. pontjában foglalt, az ellátások összeegyeztethetőségéről szóló spanyol szabályozás, amely kizárja két, ugyanazon rendszeren belül nyújtott, tartós és teljes rokkantság esetén járó ellátás összeegyeztethetőségét, miközben azt elismeri abban az esetben, ha azokat különböző rendszerekben nyújtják, annak ellenére, hogy azokat minden esetben független járulékfizetések alapján szerezték, figyelemmel a nemek megoszlására a különböző spanyol szociális biztonsági rendszerekben?

2) Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén, ellentétes lehet-e a spanyol szabályozás a fent hivatkozott uniós szabályozással abban az esetben, ha a két ellátás esetében az ellátásra való jogosultság alapját különböző egészségkárosodások képezik?”

29. A Bírósághoz KM, az INSS, a spanyol kormány és az Európai Bizottság nyújtott be írásbeli észrevételeket. A Bíróság számos írásbeli kérdést intézett az INSS-hez és a spanyol kormányhoz, amelyekre írásban kért választ. E felek 2021. december 6-án válaszoltak. A 2022. január 12-i tárgyaláson valamennyi fent említett fél szóbeli észrevételeket terjesztett a Bíróság elé.

III. Értékelés

A. Előzetes észrevételek

30. Először is meg kell jegyeznem, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések mind a 79/7 irányelv, mind a 2006/54 irányelv rendelkezéseire vonatkoznak. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy ez utóbbi irányelvet arra az esetre említette meg az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben, ha az alkalmazható. Az INSS, a spanyol kormány és a Bizottság úgy véli, hogy a 2006/54 irányelv nem tűnik alkalmazhatónak az alapügy tárgyát képező rokkantsági ellátásra, mivel hatálya a foglalkoztatási szociális biztonsági rendszerekre korlátozódik.

31. E tekintetben hangsúlyoznom kell, hogy az uniós jog különbséget tesz az EUMSZ 157. cikk (1) és (2) bekezdésében szereplő „díjazás” fogalmába[17] tartozó foglalkozásinyugdíj-rendszerek és az említett „díjazás” fogalmába nem tartozó, törvény által szabályozott kötelező erejű

[17] A Bíróság megállapította, hogy az EUMSZ 157. cikk (2) bekezdése értelmében vett „díjazás” fogalmának hatálya alá tartoznak azok a nyugellátások, amelyek a munkavállaló és munkáltató közötti munkaviszonytól függnek, azok kivételével, amelyeket törvényen alapuló olyan rendszerből folyósítanak, amelynek finanszírozásához munkavállalók, munkáltatók és esetlegesen az állami szervek is hozzájárulnak olyan mértékben, amelyet nem annyira a munkáltató és a munkavállaló közötti munkaviszony, mint inkább szociálpolitikai megfontolások határoznak meg. Így e fogalom hatálya nem terjedhet ki az olyan szociális biztonsági rendszerekre vagy ellátásokra, mint amilyen az öregségi nyugdíj, amelyet közvetlenül törvény szabályoz kizárva mindennemű érdekegyeztetést az üzem vagy az érintett szakmai ágazat szintjén, és amely az általános munkavállalói kategóriák esetében kötelezően alkalmazandó (lásd: 2012. november 22-i Elbal Moreno ítélet, C-385/11, EU:C:2012:746, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

társadalombiztosítási nyugdíjrendszerek között.[18] Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az ilyen járulékalapú rokkantsági ellátás nem tartozik az EUMSZ 157. cikk (1) és (2) bekezdése, illetve a 2006/54 irányelv értelmében vett „díjazás” fogalmába.[19]

32. A jelen ügyben az alapügyben szóban forgó ellátások egy törvény által szabályozott rendszer részét képezik, és betegség, illetve rokkantság kockázatai ellen nyújtanak védelmet. Úgy tűnik, hogy az ilyen ellátások nem annyira a munkáltató és a munkavállaló közötti munkaviszonytól, mint inkább szociális megfontolásoktól függnek.[20] Amint azt a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelmében megállapította, a KM részére 2018-ban nyújtott ellátáshoz nem volt szükség előzetes járulékfizetési időszakra, mivel az nem munkahelyi balesetből eredt, és így elegendő volt a szociális biztonsági rendszerben való biztosítás megléte. E tekintetben a 79/7 irányelv célja – annak 1. cikke szerint – a férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósítása a szociális biztonság és a 3. cikk szerinti szociális védelem egyéb elemeinek tekintetében. Ezért úgy vélem, hogy az alapügy tárgyát képező ellátások a 79/7 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében felsorolt kockázatok közül kettő, nevezetesen a betegség és a rokkantság ellen jelentenek védelmet, amelyekre csak ezen irányelv alkalmazandó.[21] Ezzel szemben ezek az ellátások nem tartoznak a 2006/54 irányelv hatálya alá.

33. Ennélfogva a kérdéseket kizárólag a 79/7 irányelvre való hivatkozással fogom megválaszolni.

34. Másodszor, azt illetően, hogy úgy kell-e tekinteni, hogy valamely jogszabályi rendelkezés valamely tagállam legfelsőbb bírósága által történő értelmezése a 79/7 rendelet hatálya alá tartozik-e, emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezések hatályát a nemzeti bíróságok és különösen a nemzeti legfelsőbb bíróságok által történő értelmezésük figyelembevételével kell megállapítani.[22] Ennélfogva az a tény, hogy a szóban forgó nemzeti szabály a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) által történő bírói értelmezést[23] jelenti, nem vonhatja ki e nemzeti szabályt – vagy az azt alátámasztó nemzeti szabályozást – az említett irányelv rendelkezéseinek alkalmazása alól.

35. Harmadszor, amint arra a Bizottság rámutatott, meg kell jegyezni, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés nem igényel külön vizsgálatot a Bíróságtól, mivel az az első kérdés részhalmazát képezi. A második kérdés csupán az alapügy tárgyát képező helyzetet pontosítja, nevezetesen azt a helyzetet, amikor két egymást követő keresőképtelenség következett be különböző betegség és rokkantság miatt, amely helyzetre már az első kérdés is kiterjed.

36. Mivel az ugyanazon betegségből vagy rokkantságból eredő két egymást követő keresőképtelenség lehetőségének vizsgálata hipotetikus feladat lenne, úgy vélem, hogy ezt a kérdést nem szükséges külön értékelni.

[18] Lásd ebben az értelemben: Bobek főtanácsnok Instituto Nacional de la Seguridad Social (Anyák nyugdíj-kiegészítése) ügyre vonatkozó indítványa (C-450/18, EU:C:2019:696, 24. és 25. pont).

[19] Lásd ebben az értelemben: 1996. február 13-i Gillespie és társai ítélet (C-342/93, EU:C:1996:46, 14. pont); 2012. november 22-i Elbal Moreno ítélet (C-385/11, EU:C:2012:746, 25. pont); 2016. július 14-i Ornano ítélet (C-335/15, EU:C:2016:564, 38. pont).

[20] Lásd analógia útján: 2019. december 12-i Instituto Nacional de la Seguridad Social (Anyák nyugdíj-kiegészítése) ítélet (C-450/18, EU:C:2019:1075, 29. pont).

[21] Ezenfelül a 2006/54 irányelv 1. cikke második bekezdésének az ezen irányelv 2. cikke (1) bekezdésének f) pontjával összefüggésben értelmezett c) pontjából kitűnik, hogy az említett irányelv nem alkalmazandó a 79/7 irányelv alá tartozó, törvényileg szabályozott rendszerekre.

[22] Lásd többek között:1994. június 8-i Bizottság kontra Egyesült Királyság ítélet (C-382/92, EU:C:1994:233, 36. pont); 2018. március 15-i Blanco Marqués ítélet (C-431/16, EU:C:2018:189, 46. pont).

[23] Lásd a fenti 16. pontot.

B. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések értékelése

37. A kérdést előterjesztő bíróság első és második kérdésével – amelyeket együtt kell vizsgálni, mivel ugyanazt a problémakört érintik – lényegében arra keres választ, hogy úgy kell-e értelmezni a 79/7 irányelv 4. cikkének (1) bekezdését, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi a különböző szociális biztonsági rendszerek keretében két vagy több rokkantság miatt megszerzett két vagy több rokkantsági ellátás megítélését, miközben megtiltja két vagy több ilyen ellátás ugyanazon rendszer keretében történő megszerzését, annak ellenére, hogy ezen ellátások mindegyike tekintetében teljesülnek a jogosultsági feltételek.

38. Elöljáróban hangsúlyoznom kell, hogy a Bíróság következetesen úgy ítélte meg, hogy a tagállamok feladata a szociális biztonsági rendszereik megszervezése, és uniós szintű harmonizáció hiányában a szociális biztonsági ellátások nyújtása feltételeinek meghatározása. Mindazonáltal e hatáskör gyakorlása során a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk az uniós jogot. [24]

39. A 79/7 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének értelmében az egyenlő bánásmód elve azt jelenti, hogy semmilyen nemen alapuló hátrányos megkülönböztetés nem állhat fenn, sem közvetlenül, sem közvetetten, különös tekintettel a szociális biztonsági rendszerek hatályára, az e rendszerekhez való hozzáférésre és a szociális biztonsági ellátások kiszámítására. A tagállamoknak a szociális biztonsággal kapcsolatos hatáskörük gyakorlása során tiszteletben kell tartaniuk azt a rendelkezést, amely konkrétan kifejezi az immár a Charta 21. cikkében foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmának általános elvét. [25]

40. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha különböző szabályokat hasonló helyzetekre alkalmaznak, vagy pedig ugyanazt a szabályt különböző esetekben alkalmazzák, kivéve, ha ez a bánásmód objektíve igazolt. [26]

41. A jelen ügyben kizárható, hogy a szóban forgó nemzeti intézkedés közvetlen hátrányos megkülönböztetést eredményezne. Ez az intézkedés kizárja, hogy az érintettek ugyanazon szociális biztonsági rendszer keretében két ellátásban részesüljenek, még akkor is, ha mindkét ellátás tekintetében teljesülnek a jogosultsági feltételek. Mivel ez az intézkedés megkülönböztetés nélkül alkalmazandó a férfi és a női munkavállalókra, nem jelent közvetlen, nemen alapuló hátrányos megkülönböztetést. Azt kell tehát megvizsgálni, hogy közvetett hátrányos megkülönböztetésnek minősülhet-e. [27]

[24] Lásd többek között: 2003. december 4-i Kristiansen ítélet (C-92/02, EU:C:2003:652, 31. pont); 2015. február 4-i Melchior ítélet (C-647/13, EU:C:2015:54, 21. pont); 2015. szeptember 10-i Wojciechowski ítélet (C-408/14, EU:C:2015:591, 35. pont).

[25] Lásd ebben az értelemben: 2020. április 23-i Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI ítélet (C-507/18, EU:C:2020:289, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[26] Lásd többek között: 1996. február 13-i Gillespie és társai ítélet (C-342/93, EU:C:1996:46, 16. pont); 2019. május 8-i Praxair MRC ítélet (C-486/18, EU:C:2019:379, 73. pont).

[27] Lásd többek között: 1998. október 27-i Boyle és társai ítélet (C-411/96, EU:C:1998:506, 39. pont); 2009. július 16-i Gómez-Limón Sánchez-Camacho ítélet (C-537/07, EU:C:2009:462, 53. pont).

42. A közvetett hátrányos megkülönböztetés fogalmát nem határozza meg a 79/7 irányelv. Mindazonáltal az állandó ítélkezési gyakorlat szerint nemen alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetés áll fenn, ha egy látszólag semleges rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat az egyik nemhez tartozó személyeket a másik nemhez tartozó személyekhez képest hátrányosan érint. [28]

43. E meghatározásból az következik, hogy a közvetett hátrányos megkülönböztetés fennállása háromlépcsős elemzést igényel, amely először is a szóban forgó rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat semlegességére, másodszor az érintett személyek és a hasonló helyzetben lévő személyek meghatározására, harmadszor pedig az e rendelkezés, feltétel vagy gyakorlat által okozott hátrányra vonatkozik.

44. A jelen ügyben számomra egyértelmű, hogy az elemzés első lépése nem vet fel kérdéseket, mivel nem vitatott, hogy a szóban forgó nemzeti szabály, amely mindkét nemre megkülönböztetés nélkül vonatkozik, teljesen semleges. Ezért a jelen indítvány a fennmaradó két lépésre összpontosít. A Bíróságnak először is meg kell határoznia az összehasonlítandó személyeket. Ezután a Bíróságnak azt a kérdést kell megvizsgálnia, hogy a szóban forgó nemzeti szabály hátrányos helyzetbe hozza-e az egyik nemhez tartozó személyeket. Mivel a Bíróság olyan indítvány előkészítését kérte, amely kizárólag erre a két kérdésre összpontosít, nem vizsgálom az állítólagos hátrány lehetséges indokainak kérdését.

1. Azon személyek meghatározása, akik úgy tekinthetők, hogy a felpereséhez hasonló helyzetben vannak

45. KM lényegében azt állítja, hogy az INSS megsértette a nemen alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, mivel míg a különböző szociális biztonsági rendszerek keretében nyújtott két ellátás azonos rokkantság esetén összeegyeztethető, addig ugyanezen két ellátás ugyanazon rendszer, például az RGSS keretében történő nyújtása kizárt. Az INSS és a spanyol kormány lényegében azzal érvel, hogy azok a személyek, akik az RGSS-től eltérő szociális biztonsági rendszerekbe fizettek járulékot, más helyzetben vannak, mint azok, akik kizárólag az RGSS-be fizettek járulékot.

46. Annak megállapításához, hogy két helyzet összehasonlítható-e, figyelembe kell venni a szóban forgó szabályozás tárgyát és célját. A Bíróság csak ezután térhet rá az összehasonlítható helyzetben lévő releváns személyek meghatározására.

a) A szóban forgó nemzeti szabályozás tárgya és célja

47. Emlékeztetnem kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a helyzetek összehasonlíthatóságát nem globális és elvont, hanem egyedi és konkrét módon kell értékelni. Ezen értékelés során az e helyzetekre jellemző valamennyi tényezőt vizsgálni kell, különösen a

[28] Lásd ebben az értelemben: 2019. május 8-i Villar Láiz ítélet (C-161/18, EU:C:2019:382, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Míg a Bíróság a korábbi ítélkezési gyakorlatában a „közvetett hátrányos megkülönböztetés” fogalmát úgy határozta meg, hogy az akkor áll fenn, „ha valamely, bár semlegesen megfogalmazott nemzeti intézkedés alkalmazása ténylegesen sokkal több nőt *érint hátrányosan*, mint férfit” (kiemelés tőlem) (lásd különösen: 2011. október 20-i Brachner ítélet, C-123/10, EU:C:2011:675, 56. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat, 2012. november 22-i Elbal Moreno ítélet, C-385/11, EU:C:2012:746, 29. pont), a jelenlegi ítélkezési gyakorlat szerinti meghatározása megegyezik a 2006/54 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének b) pontjában foglalt meghatározással. A megfogalmazás változását illetően lásd: Szpunar főtanácsnok TGSS (Háztartási alkalmazottak munkanélkülisége) ügyre vonatkozó indítványa (C-389/20, EU:C:2021:777, 28. lábjegyzet).

szóban forgó megkülönböztetést alkalmazó nemzeti szabályozás tárgyára és céljára tekintettel.[29] Emellett a helyzetek hasonlóságával kapcsolatos követelmény nem kívánja meg, hogy a helyzetek azonosak legyenek, hanem csupán hasonlóaknak kell lenniük.[30]

48. A jelen ügyben a Bíróság elé terjesztett iratokból kitűnik, hogy a szóban forgó határozat két tartós rokkantsági ellátás KM részére történő odaítélésére vonatkozik. A szóban forgó tárgy tehát arra a kérdésre vonatkozik, hogy egymást követő két vagy több okból keresőképtelen személy egy vagy több szociális biztonsági ellátásra jogosult-e. A kérdést előterjesztő bíróság által az említett ellátásokat biztosító nemzeti szabályozás által követett célok figyelembevételével elvégzendő vizsgálatra is tekintettel elsőre úgy tűnik, hogy az említett ellátások célja az, hogy a szociális biztonsági rendszerhez tartozó személynek szociális védelmet nyújtson a betegséggel és/vagy rokkantsággal kapcsolatos kockázatokkal szemben.

49. Figyelembe véve a szóban forgó ellátások tárgyát és célját, nincs különbség egymást követő két vagy vagy több okból keresőképtelen és kizárólag egy szociális biztonsági rendszerbe, például az RGSS-be járulékot fizető személy és egy olyan személy között, aki hasonló módon keresőképtelen, de több rendszerbe fizetett be járulékot. E személyek mindkét kategóriáját ugyanolyan szociális védelem illeti meg a betegséggel és/vagy rokkantsággal kapcsolatos kockázatokkal szemben.

50. Az INSS ehelyett azzal érvelt és a tárgyaláson nagy hangsúlyt fektetett arra a tényre, hogy az RGSS-be és a RETA-ba járulékot fizető személyek eltérő helyzetben vannak, mivel az e rendszerek által lefedett kockázatok nem azonosak. Ezzel nem értek egyet. Ezzel szemben úgy vélem, hogy a 79/7 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése alkalmazásában az összehasonlíthatósági vizsgálatot nem e kockázatok, hanem a szociális védelemre való jogosultság alapján kell elvégezni.

51. Ennélfogva úgy vélem, hogy az a személy, aki egymást követő két vagy több okból keresőképtelenné válik, és kizárólag egy szociális biztonsági rendszerbe, például az RGSS-be fizetett járulékot, és az a személy, aki hasonló módon keresőképtelen, de több rendszerbe fizetett járulékot, hasonló helyzetben van az általuk igényelt szociális védelem tekintetében.

b) A „hátrányos helyzetű csoport” és az e csoporttal összehasonlítható helyzetben lévő személyek

52. A Seymour-Smith ítéletben[31] a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a statisztikai összehasonlítás legjobb módszere az, ha egyrészt összevetik azon munkavállalók arányát, akik a férfi munkaerő körében a szóban forgó követelményt képesek teljesíteni, illetve akik nem képesek teljesíteni, és másrészt ezen arányokat a női munkaerő körében. Ebből az következik, hogy egy meghatározott jogosultság megszerzésére képes személyek helyzetét össze kell hasonlítani azoknak a személyeknek a helyzetével, akik erre nem képesek.[32]

[29] Lásd ebben az értelemben: 2008. december 16-i Arcelor Atlantique et Lorraine és társai ítélet (C-127/07, EU:C:2008:728, 25. és 26. pont); 2015. július 16-i CHEZ Razpredelenie Bulgaria ítélet (C-83/14, EU:C:2015:480, 89. és 90. pont); 2017. március 9-i Milkova ítéletet (C-406/15, EU:C:2017:198, 56. és 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Lásd még: 2011. március 1-jei Association belge des Consommateurs Test-Achats és társai ítélet (C-236/09, EU:C:2011:100, 29. pont); 2018. június 26-i MB (Nemváltoztatás és öregségi nyugdíj) ítélet (C-451/16, EU:C:2018:492, 42. pont); 2019. január 22-i Cresco Investigation ítélet (C-193/17, EU:C:2019:43, 42. pont).

[30] Lásd ebben az értelemben: 2011. május 10-i Römer ítélet (C-147/08, EU:C:2011:286, 42. pont); 2017. július 19-i Abercrombie & Fitch Italia ítélet (C-143/16, EU:C:2019:566, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[31] 1999. február 9-i ítélet (C 167/97, EU:C:1999:60).

[32] Tobler, C.: *Limits and potential of the concept of indirect discrimination*, A Foglalkoztatás, a Szociális Ügyek és a Társadalmi Befogadás Főigazgatósága (Európai Bizottság), 2009., 41. o. A két csoportot „jogszerzésre képeseknek” és „jogszerzésre nem képeseknek” nevezik.

53. Ezt a megközelítést alkalmazta a Bíróság a közelmúltban az YS ügyben, amelyben lényegében azt a kérdést tették fel a Bíróságnak, hogy azon osztrák szabályozás, amely a nyugdíjbevételek biztosítása érdekében többek között a különösen magas összegű „különleges nyugdíjak" tekintetében hozzájárulást vezetett be, a férfiakkal mint a különösen magas összegű nyugdíjak elsődleges jogosultjaival szemben az átlagosan lényegesen alacsonyabb összegű nyugdíjakra jogosult nőkhöz képest közvetett hátrányos megkülönböztetést alkalmazott-e.[33] E kérdés megválaszolása érdekében a Bíróság először is azonosította a szóban forgó hátrányos helyzetű személyeket. E személyi körbe tartoztak az állam által ellenőrzött vállalkozások olyan korábbi alkalmazottai, akik „közvetlen ellátás" formájában bizonyos összeghatárt meghaladó mértékű nyugdíjban részesülnek.[34] A Bíróság ezt követően meghatározta az összehasonlítható helyzetben lévő személyeket, akik a szövetségi államtól vagy az érintett tartománytól foglalkoztatói nyugdíjban részesülő személyek voltak. Ennek során a Bíróság kifejezetten kizárta az állam által nem ellenőrzött vállalkozások korábbi alkalmazottait, illetve azon személyeket, akik a „közvetlen ellátástól" eltérő más foglalkoztatói nyugdíjban – például nyugdíjpénztári ellátásban vagy életbiztosításban – részesülnek.[35] Következésképpen úgy tűnik számomra, hogy a Bíróság, mivel kizárja azokat a személyeket, akiket a szóban forgó szabály közvetlenül nem érint, meglehetősen szigorú megközelítést alkalmaz az összehasonlítandó csoportok meghatározása tekintetében.

54. A jelen ügyben, mivel megállapítást nyert, hogy KM olyan munkavállaló, aki csak az RGSS-be fizetett járulékot, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás által potenciálisan hátrányos helyzetbe hozott személyek az RGSS-ben tagsággal rendelkező és e rendszer keretében egymást követő két vagy többokból keresőképtelen munkavállalók. Ennélfogva figyelembe véve egyrészt a helyzetek összehasonlíthatóságának fent említett, egyedi és konkrét értékelésére vonatkozó követelményt,[36] másrészt pedig azt, hogy a releváns kritérium az egymást követően két vagy több okból rokkanttá vált személyek szociális biztonságának védelme,[37] Úgy vélem, hogy a hátrányos helyzetű csoport jelen esetben csak azokat az egymást követő két vagy több okból keresőképtelen vált személyeket foglalja magában, akik kizárólag az RGSS-be fizettek járulékot.

55. A teljesség kedvéért kiemelem, hogy mivel a szóban forgó alapügyben egy olyan munkavállalóról van szó, aki az RGSS rendszer keretében két okból eredő rokkantsághoz kapcsolódó ellátás együttes megítélését kéri, a Bíróságnak nem kell figyelembe vennie azokat a munkavállalókat, akik kizárólag az RGSS-től eltérő rendszerekbe fizettek járulékot. A jelen ügyben hátrányos helyzetű csoportot az RGSS-ben – és csakis az RGSS-ben – tagsággal rendelkező munkavállalók alkotják, akik nem egyesíthetnek két vagy több rokkantsági ellátást, mivel e munkavállalók kizárólag e rendszer tagjai. Bár igaz, hogy a spanyol összeegyeztethetetlenségi szabály valamennyi különböző spanyol szociális biztonsági rendszerre vonatkozik, a jelen ügy szempontjából nincs jelentősége azon személyek helyzetének, akik csak az említett rendszerek egyikének tagjai, és akik kizárólag e rendszerbe fizettek járulékot. A Bizottság álláspontjával ellentétben úgy vélem, hogy a Bíróság a csak egy konkrét szociális biztonsági rendszerbe – jelen esetben az RGSS-be – járulékot fizető személyek helyzetének vizsgálatával tud olyan hasznos választ adni a kérdést előterjesztő bíróságnak, amely lehetővé teszi az utóbbi számára, hogy az előtte folyamatban lévő jogvitában – amely konkrétan az RGSS-ben két időszakon keresztül tagsággal rendelkező személynek megítélt ellátásokra vonatkozik – határozzon.

[33] A 2020. szeptember 24-i YS (Vezető állású munkavállalók foglalkoztatói nyugdíja) ítélet (C-223/19, EU:C:2020:753, 40. pont).

[34] A 2020. szeptember 24-i YS (Vezető állású munkavállalók foglalkoztatói nyugdíja) ítélet (C-223/19, EU:C:2020:753, 44. pont).

[35] Ugyanott 45. pont.

[36] Lásd a fenti 47. pontot.

[37] Lásd a fenti 48. pontot.

56. Ezután rátérek az összehasonlítható helyzetben lévő személy meghatározására annak megállapítása céljából, hogy az azonosított hátrányos helyzetű csoportot éri-e nemen alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetés. Az összehasonlítható helyzetben lévő személy véleményem szerint az a személy, aki később ugyancsak kétszer vagy többször rokkanttá vált, de aki a különböző szociális biztonsági rendszerek két vagy több ellátását egyesítheti, mivel ezekbe a rendszerekbe fizetett járulékot.

57. Ebből az következik, hogy az egymást követő két vagy több okból keresőképtelenné vált személyeknek nyújtott szociális biztonsági ellátások tekintetében az a személy, aki kizárólag az RGSS-be fizetett járulékot, mint például KM, hasonló helyzetben van, mint az a személy, aki két vagy több szociális biztonsági rendszerbe, például az RGSS-be és a RETA-ba fizetett járulékot. A hátrányos helyzetű csoport és a vele összehasonlítható helyzetben lévő személyek meghatározása után most annak elemzésére térek rá, hogy az e két csoportba tartozó férfiak és nők közötti bánásmód tekintetében fennáll-e különbség. [38]

2. A férfiak és nők közötti eltérő bánásmód

a) A nők és férfiak arányának összehasonlítása

58. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint különös hátrány fennállása többek között akkor állapítható meg, ha bebizonyosodik, hogy egy olyan szabályozás, mint amely az alapeljárás tárgyát képezi, az egyik nemhez tartozó személyeket jelentősen nagyobb arányban érinti negatívan, mint a másik nemhez tartozó személyeket. [39] Ez azt jelenti, hogy a közvetett hátrányos megkülönböztetés minden eszközzel bizonyítható, beleértve a statisztikai adatokat is. [40] Főszabályként a nemzeti bíróság feladata annak meghatározása, hogy megállapítható-e e különös hátrány fennállása, mivel a tényállás megállapítása a nemzeti bíróság feladata. [41] Különösen, amint az a jelen indítvány 52. pontjában említésre került, a Bíróság a társadalmi nemen alapuló hátrányos megkülönböztetéssel összefüggésben korábban úgy ítélte meg, hogy az összehasonlítás legjobb módszere az, ha összevetik azon munkavállalók *arányát*, akiket a férfi munkaerő körében a szóban forgó szabály érint, illetve nem érint, másfelől pedig ugyanezen *arányokat* a női munkaerő körében. [42]

59. Például az YS ítéletben a Bíróság először is kimondta, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak minden olyan munkavállalót figyelembe kell vennie, akire az eltérő bánásmódot eredményező nemzeti szabályozás hatálya kiterjed. Másodszor a Bíróság megismételte, hogy az összehasonlítás legjobb módszere az, ha összevetik egymással azon munkavállalók *arányát*, akiket a szabályozás hatálya alá tartozó férfi munkaerő körében az állítólagos eltérő bánásmód érint, illetve nem érint, másfelől pedig ugyanezen arányokat a vonatkozó női munkaerő körében. [43]

[38] Lásd a fenti 49. pontot.

[39] Lásd többek között: 2015. április 14-i Cachaldora Fernández ítélet (C-527/13, EU:C:2015:215, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2019. május 8-i Villar Láiz ítélet (C-161/18, EU:C:2019:382, 37. és 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[40] Lásd többek között: 2019. május 8-i Villar Láiz ítélet (C-161/18, EU:C:2019:382, 46. pont); 2019. október 3-i Schuch-Ghannadan ítélet (C-274/18, EU:C:2019:828, 46. pont).

[41] Lásd többek között: 2019. május 8-i Villar Láiz ítélet (C-161/18, EU:C:2019:382, 37. és 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[42] Lásd többek között: 1999. február 9-i Seymour-Smith és Perez ítélet (C-167/97, EU:C:1999:60, 59. pont); 2007. december 6-i Voß ítélet (C-300/06, EU:C:2003:757, 40. pont); 2003. október 3-i Schuch-Ghannadan ítélet (C-274/18, EU:C:2003:828, 47. pont).

[43] 2020. szeptember 24-i YS (Vezető állású munkavállalók foglalkoztatói nyugdíja) ítélet (C-223/19, EU:C:2020:753, 52. pont).

60. Ebből következően úgy vélem, hogy az „arány” kifejezés azt jelenti, hogy nem lehet egész számokat összehasonlítani,[44] hanem tizedes számokat, törteket vagy százalékos arányokat kell összehasonlítani, amelyek egy bizonyos csoportnak az egész csoporton belüli részét tükrözik.[45] A jelen ügyben a férfiak és a nők közötti eltérő bánásmód fennállásának vizsgálata céljából a kérdést előterjesztő bíróságnak a nők helyzetét a férfiakéhoz képest kell megvizsgálnia. Közelebbről az alábbi két konkrét arányt kell összehasonlítani.

61. A kérdést előterjesztő bíróságnak először is meg kell vizsgálnia a hátrányos helyzetű csoportba tartozó nők arányát, azaz a kizárólag az RGSS-ben tagsággal rendelkező és e rendszer keretében kétszer vagy többször rokkanttá vált nők csoportját az előnyben részesített csoportba tartozó nőkhöz, azaz a két vagy több szociális rendszerben tagsággal rendelkező és e rendszerek keretében kétszer vagy többször rokkanttá vált nők csoportjához képest.

62. Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell határoznia a kétszer vagy többször rokkanttá vált és két vagy több szociális biztonsági ellátás egyesítésére nem képes férfiak arányát a hasonlóan rokkanttá vált, de két vagy több szociális biztonsági ellátás egyesítésére képes férfiak számához viszonyítva.

b) A szóban forgó konkrét arányok

63. A Bíróság írásbeli kérdéseire adott válaszokból és a tárgyalás alapján kitűnik, hogy az adatokból nincs hiány. Az INSS és a spanyol kormány az említett kérdésekre adott válaszaiban például azt állította, hogy 2021. november 10-én a többször rokkanttá vált, kizárólag az RGSS-be járulékot fizető nők száma 3388, míg a többször rokkanttá vált, több szociális biztonsági rendszerbe járulékot fizető nők száma 3460. Tehát a hátrányos helyzetű csoportba tartozó nők és az előnyben részesített csoportba tartozó nők száma közötti arány körülbelül egy az egyhez. A férfiaknál a vonatkozó számok 4047 és 7723, ami azt jelenti, hogy a férfiaknál ez az arány körülbelül egy a kettőhöz.

64. A kérdést előterjesztő bíróság feladata annak meghatározása, hogy ezen adatok hitelesek, reprezentatív jellegűek és szignifikánsak-e.[46] E konkrét számadatok tekintetében meg kell vizsgálnia, hogy azok figyelembe vehetők-e,[47] elsősorban a jogvita alapjául szolgáló tények időpontjára tekintettel.

65. Ezen túlmenően szeretném hangsúlyozni, hogy a KM által felhozott és a kérdést előterjesztő bíróság által kiemelt, az RGSS és a RETA rendszerekben tagsággal rendelkező férfiak és nők számával kapcsolatos érv nem releváns a jelen ügyben. A kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatal iránti kérelmében különösen azt emelte ki, hogy 2020. január 31-én a nők az RGSS tagjainak 48,09%-át képviselték, míg a RETA tagjainak csupán 36,15%-át.[48] Ezek a számadatok a jelen ügyben nem relevánsak, mivel csupán a nőknek az RGSS és a RETA összes tagjának számán belüli teljes számára vonatkoznak, de nem mutatják a hátrányos helyzetű nők vagy férfiak arányát.

[44] Az arányszám olyan aránytípus, amelyben a számlálót a nevező tartalmazza, és amely tizedesjegyben, törtben vagy százalékban fejezhető ki.

[45] Például a Bíróság kifejtette, hogy nem elegendő csupán az érintett személyek számát figyelembe venni, hiszen e szám a tagállam egészén belüli aktív munkavállalók számától, valamint a női és férfi munkavállalók említett tagállambeli megoszlásától függ (lásd ebben az értelemben: 1999. február 9-i Seymour-Smith és Perez ítélet, C-167/97, EU:C:1999:60, 59. pont).

[46] Lásd ebben az értelemben: 2019. május 8-i Villar Láiz ítélet (C-161/18, EU:C:2019:382, 45. pont).

[47] Lásd: 2021. január 21-i INSS ítélet (C-843/19, EU:C:2021:55, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); Szpunar főtanácsnok TGSS (Háztartási alkalmazottak munkanélkülisége) ügyre vonatkozó indítványa (C-389/20, EU:C:2021:777, 56. pont).

[48] A konkrét számokat illetően lásd a fenti 24. pontot és a fenti 14. lábjegyzetet.

Ezek a számok ok–okozati összefüggésfelállítására sem alkalmasak az állítólagos hátrány, azaz az ugyanazon rendszer keretében két vagy több ellátás egyesítésének lehetetlensége és a szóban forgó munkavállalók neme között.

66. Ugyanezen okokból úgy vélem, hogy az INSS és a spanyol kormány által az írásbeli válaszaikban benyújtott azon számadatokat, amelyek a férfiak és nők egy vagy több szociális biztonsági rendszerben való részvételi arányára vonatkoznak 2021 októberében,[49] a Bíróság nem veheti figyelembe. Amint azt a Bizottság a tárgyaláson állította, ezek a számadatok csak azokat a személyeket jelzik, akik egy vagy több szociális rendszerhez tartoztak abban az időpontban, amikor ezeket a számadatokat rendelkezésre bocsátották, míg a fenti 63. pontban ismertetett megközelítés olyan számadatokat tartalmaz, amelyek szükségszerűen jobb időbeli perspektívát nyújtanak, mivel egy bizonyos időszak alatt bekövetkező későbbi rokkantságokat foglalnak magukban, és így e számadatokat kevésbé teszi függővé a pusztán véletlenszerű eseményektől.[50] Egy ilyen megközelítésnek megvan az a jelentős előnye is, hogy a figyelembe vett arányok nem relevánsak a magasabb kockázatot jelentő tevékenységek, például a RETA hatálya alá tartozó önálló vállalkozók által végzett egyes tevékenységek kérdésében, amit az INSS és a spanyol kormány a tárgyaláson említett. Amikor összehasonlításra kerül a kizárólag az RGSS-be járulékot fizető, többször rokkanttá váló nők és férfiak aránya a több szociális biztonsági rendszerbe járulékot fizető nők és férfiak arányával, a szóban forgó csoportok már leszűkültek a többször rokkanttá váló személyek csoportjára. Az ilyen összehasonlítás tehát a már többször rokkanttá vált személyek arányára támaszkodik, nem pedig abszolút számokra.

67. Amennyiben a nemzeti bíróság úgy dönt, hogy figyelembe veszi a fenti 63. pontban említett adatokat, azt kell értékelnie, hogy a kétszer vagy többször rokkanttá vált, kizárólag az RGSS-be járulékot fizető nők aránya a két vagy több szociális biztonsági rendszerbe járulékot fizető, többször rokkanttá vált nőkhöz képest a férfiakénál olyan mértékben *„jóval magasabb-e”*, hogy az a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében „különleges hátrányt” jelent.[51]

c) Mi minősül az egyének „jóval magasabb” vagy „jelentősen nagyobb arányának”

68. Amint azt fentebb említettem,[52] a Bíróság által a közvetett hátrányos megkülönböztetés fennállásának megállapítására kidolgozott kritériumok szerint meg kell határozni, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás a nőket a férfiakhoz képest *különösen hátrányosan érinti-e*.[53] E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy ilyen különös hátrány fennállása többek között akkor állapítható meg, ha bebizonyosodik, hogy a szóban forgó nemzeti szabályozás az egyik nemhez tartozó személyeket *jelentősen nagyobb arányban* érinti hátrányosan, mint a másik nemhez tartozó személyeket.[54] Fontos ezen arány megállapítása annak eldöntése érdekében, hogy a szóban forgó adatok nem csupán véletlenszerű vagy konjunkturális jelenségek kifejeződései-e, illetve, hogy általában véve szignifikánsnak tűnnek-e.[55]

[49] Az INSS és a spanyol kormány 2021. októberi adatokat mutatott be a Bíróságnak, amelyek szerint a kizárólag egy tevékenységet folytató férfiak száma 10 295 048, míg az egynél több rendszerbe járulékot fizető férfiak száma 198 558 fő. A nők esetében a vonatkozó számok 8 917 750 és 185 116.

[50] A felek vitatták a Covid19-válság jelentőségét a szociális biztonsági rendszerek nemi összetételére vonatkozóan a 2021. októberi statisztikák tekintetében.

[51] Lásd: 2021. január 21-i INNS ítélet (C-843/19, EU:C:2021:55, 31. pont).

[52] A fenti 42. pont.

[53] Lásd: 1998. október 27-i Boyle és társai ítélet (C-411/96, EU:C:1998:506, 76. pont); 2011. október 20-i Brachner ítélet (C-123/10, EU:C:2011:675, 56. pont); 2019. május 8-i Villar Láiz ítélet (C-161/18, EU:C:2019:382, 37. pont)

[54] Lásd: 2019. október 3-i Schuch-Ghannadan ítélet (C-274/18, EU:C:2019:828, 45. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[55] Lásd e tekintetben: 1999. február 9-i Seymour-Smith és Perez ítélet (C-167/97, EU:C:1999:60, 62. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2019. május 8-i Villar Láiz ítélet (C-161/18, EU:C:2019:382, 40. pont).

69. Például a Villar Láiz ítéletben a Bíróság, bár a nemzeti bíróságra bízta annak megállapítását, hogy a szóban forgó nemzeti szabály a férfiakhoz képest a nőket jelentősen nagyobb arányban érinti-e hátrányosan, figyelembe vette azt a tényt, hogy a részmunkaidős munkavállalók megközelítőleg 75%-a nő.[56] Emellett a Bíróság megjegyezte, hogy a részmunkaidőben alkalmazott munkavállalók 65%-a hátrányt szenvedett az alapjogvita tárgyát képező hányados alkalmazása miatt. Amennyiben az összes részmunkaidős munkavállaló mintegy kétharmadát ténylegesen érinti a vitatott szabályozás és amennyiben az összes részmunkaidős munkavállaló háromnegyede nő, úgy tűnik, a Bíróság mintha arra utalna, ha hallgatólagosan is, hogy a nők különösen hátrányos helyzetbe kerülhetnek a férfiakhoz képest.

70. A jelen ügyben, amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság úgy dönt, hogy figyelembe veszi az INSS és a spanyol kormány által az írásbeli válaszaikban foglalt[57] és a fenti 63. pontban említett számadatokat, úgy ezek a számadatok azt jelzik, hogy míg a többször rokkanttá vált férfiak közül körülbelül három férfiból kettő valószínűleg képes lesz két vagy több rendszer ellátásainak egyesítésére,[58] addig a többször rokkanttá vált nők közül csak körülbelül két nőből egy lesz erre valószínűleg képes.[59] Ezzel szemben a többször rokkanttá vált nők közel fele került hátrányos helyzetbe a szóban forgó nemzeti szabályozás miatt, míg ez az arány a többször rokkanttá váló férfiak esetében csak egyharmad. Következésképpen, noha a szóban forgó adatok értelmezése teljes mértékben a kérdést előterjesztő bíróság feladata, e számokból véleményem szerint kiderül, hogy a szóban forgó nemzeti szabály arányosan több nőt érint, mint férfit, mivel e szabály a nőket a férfiakhoz képest *lényegesen nagyobb arányban* érinti hátrányosan. Így megállapítható, hogy a szóban forgó nemzeti szabály közvetett hátrányos megkülönböztetést eredményez a nőkkel szemben. Amennyiben azonban a nemzeti bíróság előtt bemutatott és általa figyelembe vett számadatok eltérnek a Bíróság előtt bemutatottaktól, a végeredmény eltérő lehet.

71. Következésképpen úgy vélem, hogy a kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 79/7 irányelv 4. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a nőket a férfiakhoz képest lényegesen nagyobb arányban hozza hátrányos helyzetbe, mivel lehetővé teszi a különböző szociális biztonsági rendszerek keretében két vagy több rokkantság miatt szerzett két vagy több rokkantsági ellátás megítélését, miközben megtiltja két vagy több ilyen ellátás ugyanazon rendszer keretében történő megszerzését, még akkor is, ha az összes említett ellátás tekintetében teljesülnek a jogosultsági feltételek, aminek a megállapítása a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

[56] 2019. május 8-i Villar Láiz ítélet (C-161/18, EU:C:2019:382, 42. pont). Lásd még: De la Corte Rodríguez, M., „Recent cases and the future of Directive 79/7 on equal treatment for men and women in social security: How to realise its full potential", European Journal of Social Security, 23(1). kötet, 2021, 44–61. o.

[57] Lásd a fenti 63. pontot.

[58] Amint az a fenti 63. pontban említésre került, 7723 olyan férfi van, aki több okból eredően keresőképtelen, és több szociális biztonsági rendszerbe is fizetett járulékot, míg a többokból eredően keresőképtelen és kizárólag az RGSS-be járulékot fizető férfiak száma 4047.

[59] Amint az a fenti 63. pontban kifejtettem, a többször rokkanttá váló és több szociális biztonsági rendszerbe is járulékot fizető nők száma 3460, míg a többször rokkanttá váló és kizárólag az RGSS-be járulékot fizető nők száma 3388.

IV. Végkövetkeztetés

72. A fenti megfontolások alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Juzgado de lo Social n.º 26 de Barcelona (barcelonai 26. sz. szociális és munkaügyi bíróság, Spanyolország) által előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

A férfiak és nők közötti egyenlő bánásmód elvének a szociális biztonság területén történő fokozatos megvalósításáról szóló, 1978. december 19-i 79/7/EGK tanácsi irányelv 4. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a nőket a férfiakhoz képest lényegesen nagyobb arányban hozza hátrányos helyzetbe, mivel lehetővé teszi a különböző szociális biztonsági rendszerek keretében két vagy több rokkantság miatt szerzett két vagy több rokkantsági ellátás megítélését, miközben megtiltja két vagy több ilyen ellátás ugyanazon rendszer keretében történő megszerzését, még akkor is, ha az összes említett ellátás tekintetében teljesülnek a jogosultsági feltételek, aminek a megállapítása a kérdést előterjesztő bíróság feladata.